

**Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка**

Факультет педагогіки, психології та мистецтв
Кафедра мистецької освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри

Стрітьєвич Т.М. _____

«_____» _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РИСУНОК

ОПР: Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)

Факультет: Педагогіки, психології та мистецтв

Форма навчання: денна

2024 – 2025 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни
«РИСУНОК» для студентів
(назва навчальної дисципліни)
за спеціальністю 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)

Розробники: викладач Ткаченко Р. С. _____
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва та дизайну

Протокол від «____» _____ 20__ року № ____

Завідувач кафедри _____

(підпис) (Стрітьєвич Т.М.)
(прізвище та ініціали)

Ó _____, 20__ рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання*
Кількість кредитів ЄКТС – 7	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка (шифр і назва)	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)	Спеціальність: 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)	Рік підготовки	
		2-й	
		Семестр	
		3– 4-й	
Загальна кількість годин – 210		Вид контролю:	
		Екзамен/ Диф.залік	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: -8й сем 1 год/тижд.	Освітньо-професійний рівень: Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Лекції	
		2 год.	
		Практичні, семінарські:	
		Лабораторні:	
		108 год.	
		Самостійна робота:	
		100 год.	
		Індивідуальні завдання:	
		Консультації:	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета викладання дисципліни «Рисунок» – закріплення та поглиблення знань, умінь та навичок зображення різних об'єктів і середовища, отримання основних відомостей про виконання графічного зображення світу, технік та прийомів. Розвиток просторового, конструктивного бачення та вміння створювати і передавати художній образ.

Основним під час вивчення курсу є ознайомлення студентів із завданнями портретного зображення, де моделлю є натюрморт і голова.

- вивчення закономірностей природи;

- усвідомлення принципів та методів реалістичного зображення об'єктів та явищ;

- усвідомлення принципів та методів реалістичного зображення об'ємної форми засобами рисунку;

- підвищення культури сприйняття студентів та формування високих естетичних потреб;

- розвиток творчих здібностей на основі пізнання різних рівнів художнього образу; розвиток цілісного сприйняття;

- вивчення закономірностей будови тіла людини;

- опанування уміннями та навичками лінійно-конструктивної побудови, світлотіньового та тонального рисунку;

- оволодіння етапами виконання рисунку, виразними засобами рисунку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі **компетентності**:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі середньої освіти (образотворчого мистецтва) в процесі навчання та під час професійної діяльності, проводити дослідження та здійснювати інновації, доносити власні висновки, а також уміти їх обґрунтовувати, що передбачає застосування міждисциплінарних теорій та методів;

- здатність усвідомлювати власну причетність до традицій і цінностей національної культури, зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові та освітянські цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку мистецтва і науки, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство;

- здатність письмово й усно спілкуватися (комунікувати) українською - державною мовою; здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ – у навчанні і на практиці;

- здатність використовувати засоби художньої виразності у сучасному полікультурному просторі;

- здатність генерувати нові ідеї, вміння диференціювати;

- традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчально-виховному процесі;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;

- здатність генерувати нові ідеї (креативність);

- володіння культурою мислення, що виявляється в здатності сприймати й узагальнювати інформацію відповідно до представлених цілей підготовки фахівця під час вивчення дисципліни;

- прагнення до саморозвитку, постійного підвищення кваліфікації та майстерності;

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

- прагнення до саморозвитку, постійного підвищення кваліфікації та майстерності;

- здатність до теоретичного освоєння мистецької спадщини, фахової орієнтації у сучасному світовому та українському образотворчому просторі.

- здатність особистісно-ціннісного ставлення до мистецтва;

- здатність оперувати законами та правилами візуального мистецтва при створенні та оцінці художнього твору;

- здатність до творчої художньо-педагогічної, культурно-просвітницької та організаторської діяльності, спрямованої на духовний і культурний розвиток особистості;

- здатність здійснювати педагогічний супровід процесів саморозвитку, соціалізації та, за потреби, професійного самовизначення учнів та студентів у сфері образотворчого мистецтва і ДПМ;

Програмні результати навчання:

- вміння вирішувати нестандартні проблем та завдань в галузі;

- професійної діяльності або у процесі навчання, що потребують інтегрованих знань застосування певних теорій і методів відповідної науки;

- знання етапності процесу формування уявлень про сутність, види та жанри мистецтва; оперування системою мистецьких знань, художньо-естетичних понять і категорій, необхідних для викладання образотворчих дисциплін у школі та позашкільних закладах;

- знання шляхів розширення і збагачення художньоестетичного досвіду, опанування художніми вміннями та навичками з метою повноцінної практичної художньої діяльності, підвищення професійної майстерності.

- формування емоційно-естетичного рівня, культури почуттів, виховання естетичного сприйняття дійсності та особистісно-ціннісного ставлення до мистецтва;

- знання художніх та технічних особливостей роботи у видах і жанрах образотворчого мистецтва; вміння використовувати їх при виконанні особистих творчих робіт, удосконаленні професійної майстерності;

- вміння на теоретико-практичному рівні опановувати мистецьку спадщину, фахово орієнтуватись у сучасному світовому та вітчизняному образотворчому просторі;

- здатність усвідомлювати власну причетність до традицій і цінностей національної культури, спрямовувати власну творчість на соціальні проблеми, дотримуватися етичних принципів у професійній діяльності;

- схильність до сучасного художньо-творчого мислення, вміння використовувати характерні особливості художньо-образної мови різних видів та жанрів мистецтва, розуміння зв'язків образотворчого мистецтва з цифровим мистецтвом, природним і культурним середовищем життєдіяльності людини;

- вміння генерувати та втілювати нові оригінальні ідеї для досягнення творчих цілей. готовність підвищити рівень власних професійних компетентностей, вивчати досвід роботи провідних зарубіжних та українських фахівців;

- здатний до творчого та професійно-ділового спілкування із застосуванням фахової термінології; здатний до міжособистісної взаємодії, уміє толерантно вести дискусії та аргументувати власні думки.

3. Програма навчальної дисципліни

3 семестр

Змістовий модуль 1. Форма

T1. Копія – як практика розвитку аналізу.

T2. Малюнок архітектурного елемента. Виявлення об'єму, форми та простору за допомогою світлотіні й тону

Змістовий модуль 2. Обличчя людини, пропорції і основні конструктивні елементи

T1. Малюнок гіпсової моделі носа. Вивчення конструкції. Виявлення об'єму й форми за допомогою світлотіні

T2. Малюнок гіпсової моделі ока. Вивчення конструкції. Виявлення об'єму й форми за допомогою світлотіні

T3. Малюнок гіпсової моделі губ. Вивчення конструкції. Виявлення об'єму та форми за допомогою світлотіні

T4. Малюнок гіпсової моделі вуха. Вивчення конструкції. Виявлення об'єму та форми за допомогою світлотіні

T7. Малюнок гіпсової маски Давида – зліпка зі скульптури Мікеланджело, опанування пропорцій і форми лицевої частини.

4 семестр

Змістовий модуль 3. Голова людини як цільний конструкт

T1. Малюнок гіпсової площинної голови, для опанування об'єму і пропорції голови загалом.

T2. Малюнок черепа людини в трьох ракурсах: анфас, профіль або три чверті. Виявлення об'єму, форми та простору за допомогою світлотіні й тону

T3. Малюнок гіпсової моделі голови людини – екорше (анфас або три чверті). Виявлення об'єму, форми та простору за допомогою світлотіні й тону.

T4. Малюнок гіпсової античної голови середньої складності (Гомер, Платон, Сократ). Тональне вирішення

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ Теми	Назви розділів і тем	ГОДИНИ Лек. Лаб. Сам.		
Розділ 1. Форма				
1.	Копія – як практика розвитку аналізу.		6	2
2.	Малюнок архітектурного елементу. Виявлення об'єму, форми та простору за допомогою світлотіні й тону.		12	6
	Разом за Розділом 1		18	8
Розділ 2. Обличчя людини, пропорції і основні конструктивні елементи				
	Обличчя і голова людини.	2		
1.	Малюнок гіпсової моделі носа. Вивчення конструкції. Виявлення об'єму й форми за допомогою світлотіні		6	3
2.	Малюнок гіпсової моделі ока. Вивчення конструкції. Виявлення об'єму й форми за допомогою світлотіні		6	3
3.	Малюнок гіпсової моделі губ. Вивчення конструкції. Виявлення об'єму та форми за допомогою світлотіні		6	3
4.	Малюнок гіпсової моделі вуха. Вивчення конструкції. Виявлення об'єму та форми за допомогою світлотіні		6	3
5.	Малюнок гіпсової маски Давида – зліпка зі скульптури Мікеланджело, опанування пропорцій і форми лицевої частини		18	8
	Разом за Розділом 2		42	20
Розділ 3. Голова людини як цільний конструкт				
1.	Малюнок гіпсової площинної голови, для опанування об'єму і пропорції голови загалом.		6	16
2.	Малюнок черепа людини в трьох ракурсах: анфас, профіль або три чверті. Виявлення об'єму, форми та простору за допомогою світлотіні й тону		12	18
3.	Малюнок гіпсової моделі голови людини – екорше (анфас або три чверті). Виявлення об'єму, форми та		14	18

	простору за допомогою світлотіні й тону			
4.	Малюнок гіпсової античної голови середньої складності (Гомер, Платон, Сократ). Тональне вирішення		16	20
	Разом за Розділом 3		48	72
	Усього годин:	2	108	100

5.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Обличчя і голова людини	2
	Разом	2

Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Копія – як практика розвитку аналізу.	6
2	Малюнок архітектурного елементу. Виявлення об'єму, форми та простору за допомогою світлотіні й тону.	12
3	Малюнок гіпсової моделі носа. Вивчення конструкції. Виявлення об'єму й форми за допомогою світлотіні	6
4	Малюнок гіпсової моделі ока. Вивчення конструкції. Виявлення об'єму й форми за допомогою світлотіні	6
5	Малюнок гіпсової моделі губ. Вивчення конструкції. Виявлення об'єму та форми за допомогою світлотіні	6
6	Малюнок гіпсової моделі вуха. Вивчення конструкції. Виявлення об'єму та форми за допомогою світлотіні	6
7	Малюнок гіпсової маски Давида – зліпка зі скульптури Мікеланджело, опанування пропорцій і форми лицевої частини	18
8	Малюнок гіпсової площинної голови, для опанування об'єму і пропорції голови загалом.	6
	Малюнок черепа людини в трьох ракурсах: анфас, профіль або три чверті. Виявлення об'єму, форми та простору за допомогою світлотіні й тону	12

9	Малюнок гіпсової моделі голови людини – екорше (анфас або три чверті). Виявлення об'єму, форми та простору за допомогою світлотіні й тону	14
	Малюнок гіпсової античної голови середньої складності (Гомер, Платон, Сократ). Тональне вирішення	16
	Разом	108

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Копія – як практика розвитку аналізу.	2
2	Малюнок архітектурного елемента. Виявлення об'єму, форми та простору за допомогою світлотіні й тону.	6
3	Малюнок гіпсової моделі носа. Вивчення конструкції. Виявлення об'єму й форми за допомогою світлотіні	3
4	Малюнок гіпсової моделі ока. Вивчення конструкції. Виявлення об'єму й форми за допомогою світлотіні	3
5	Малюнок гіпсової моделі губ. Вивчення конструкції. Виявлення об'єму та форми за допомогою світлотіні	3
6	Малюнок гіпсової моделі вуха. Вивчення конструкції. Виявлення об'єму та форми за допомогою світлотіні	3
7	Малюнок гіпсової маски Давида – зліпка зі скульптури Мікеланджело, опанування пропорцій і форми лицевої частини	8
8	Малюнок гіпсової площинної голови, для опанування об'єму і пропорції голови загалом.	16
	Малюнок черепа людини в трьох ракурсах: анфас, профіль або три чверті. Виявлення об'єму, форми та простору за допомогою світлотіні й тону	18
9	Малюнок гіпсової моделі голови людини – екорше (анфас або три чверті). Виявлення об'єму, форми та простору за допомогою світлотіні й тону	18
	Малюнок гіпсової античної голови середньої складності (Гомер, Платон, Сократ). Тональне вирішення	20
	Разом	100

Методи навчання

Під час вивчення дисципліни живопис передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчальнопізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

З метою формування професійних компетентностей широко впроваджуються інноваційні методи навчання. Це – комп'ютерна підтримка освітнього процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань).

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемноінформаційний, проектно-пошуковий, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

- 1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:
 - словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
 - наочні (презентація, демонстрування);
 - практичні методи (вправи; практичні завдання).
- 2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:
 - метод проблемного викладу матеріалу;
 - моделювання життєвих ситуацій;
 - мозковий штурм;
 - метод опори на життєвий досвід; – навчальної дискусії.
- 3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчальнопізнавальної діяльності:
 - усного контролю;

письмового контролю;
самоконтролю та взаємоконтролю;
рецензування відповідей.

Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти. Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- екзамен;
- наскрізні проєкти;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- розрахункові роботи;
- завдання на лабораторному обладнанні;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль. Враховуються бали набрані за лабораторні і самостійні роботи та бали підсумкового контролю. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час лабораторного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття; плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання тощо.

- своєчасність виконання навчальних завдань та повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- композиція та тонове вирішення зображення має будуватися на закономірностях, принципах і відповідних правилах організації простору;

- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності;

Впродовж семестру студент за виконання завдань отримує – 60 балів під час складання блоків і 40 – балів за екзамен, чи 100 за складання блоків перегляд (залік).

**Схема нарахування балів, які отримують студенти Шкала оцінювання:
національна та ЄКТС**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно	незараховано
1-34	незадовільно	незараховано

Критерії оцінювання на лабораторних заняттях та переглядах з Живопису:

Оцінку «відмінно» (А) (90-100) – заслуговує студент, що має міцні, ґрунтовні теоретичні знання, які застосовує на практиці.

- студент досконало володіє теоретичним матеріалом, самостійно поповнює свої знання,
- розуміє та відповідно застосовує поняття й терміни,
- дотримується методичної послідовності виконання зображення,
- самостійно аналізує та komponує зображення в аркуші

- досконало розуміє та застосовує на практиці основні характеристики кольорів (яскравість, насиченість, тон),
- добре орієнтується в колірній палітрі
- відповідно передає характер освітлення,
- охайно та у відведений час виконує завдання
- домашнє завдання виконане у повному обсязі та на достатньому або високому рівні.

Оцінку «добре» (B) (82-89) – заслуговує студент, що має ґрунтовні теоретичні та практичні знання, але має стандартне мислення.

- студент добре володіє теоретичним матеріалом,
- розуміє та відповідно застосовує поняття й терміни,
- дотримується методичної послідовності виконання завдання,
- аналізує та відповідно komponує зображення в аркуші
- добре розуміє та застосовує на практиці основні характеристики кольорів (яскравість, насиченість, тон),
- добре орієнтується в колірній палітрі
- добре передає характер освітлення,
- охайно та у відведений час виконує завдання
- домашнє завдання виконане на достатньому рівні у повному обсязі.

Оцінку «добре» (C) (74-81) – заслуговує студент, що має належні теоретичні та практичні знання, але має стандартне мислення.

- студент не завжди орієнтується в теоретичному матеріалі,
- не завжди впевнено та відповідно застосовує поняття та терміни,
- дотримується методичної послідовності виконання завдання під керівництвом викладача,
- аналізує та відповідно komponує зображення в аркуші під керівництвом викладача
- допускає погрішності в передачі характеру освітлення, світлотіні, тону, матеріальності,
- розуміє та застосовує на практиці основні характеристики

кольорів (яскравість, насиченість, тон),

- добре орієнтується в колірній палітрі, допускаючи не значних помилок,

- виконує завдання у відведений час

- домашнє завдання виконано частково та посередньо, або повністю та на посередньому рівні.

Оцінку «задовільно» (D) (64-73) – заслуговує студент, що може продемонструвати теоретичні та практичні знання.

- студент не орієнтується в теоретичному матеріалі,

- не впевнено та не завжди відповідно застосовує поняття та терміни,

- не дотримується методичної послідовності виконання завдання,

- не вдало komponує зображення в аркуші

- розуміє та застосовує на практиці основні характеристики кольорів (яскравість, насиченість, тон), допускаючи не значні помилки,

- недостатньо орієнтується в колірній палітрі

- допускається значних помилок у передачі характеру освітлення, світлотіні, тону, матеріальності,

- не охайно, зі значним запізненням виконує завдання,

- домашнє завдання виконане частково та на низькому рівні.

Оцінку «задовільно» (E) (60-63) – заслуговує студент, що має слабкі теоретичні та практичні знання.

- студент слабо орієнтується в теоретичному матеріалі,

- не впевнено та не завжди відповідно застосовує поняття та терміни,

- дотримується методичної послідовності виконання завдання під керівництвом викладача

- не завжди вірно розуміє та застосовує на практиці основні характеристики кольорів (яскравість, насиченість, тон), допускаючи не значні помилки,

- слабо орієнтується в колірній палітрі

- допускається значних помилок у передачі характеру освітлення,

- не охайно і невчасно виконує завдання

- студент присутній на занятті,
- домашнє завдання не виконане, або виконане на низькому рівні й частково.

Оцінку «не задовільно» (F_x) (35-59) – заслуговує студент, що має дуже слабкі теоретичні та практичні знання.

- студент не орієнтується в теоретичному матеріалі,
- не впевнено та не завжди відповідно застосовує поняття та терміни,
- не дотримується методичної послідовності виконання завдання,
- не розуміє та не впевнено застосовує на практиці основні характеристики кольорів (яскравість, насиченість, тон), допускаючи значні помилки,

- слабо орієнтується в колірній палітрі
- не передає характер освітлення
- не охайно, зі значним запізненням виконує завдання

Оцінку «не задовільно» (F) (0-34) – заслуговує студент, який не володіє теоретичними та практичними знаннями.

13. Методичне забезпечення

1. Гопцій О. Б., Матвєєва П. М. Рисунок, живопис, скульптура: навч. посіб. Київ: ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ», 2022. 178 с.

2. Демченко, І. І. Імітаційне моделювання у квазіпрофесійній підготовці майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки (164). с. 82-87. 2009

3. Кардашов В. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва. – Київ, 2007.

4. Елементи образотворчого мистецтва: Навчальне видання щоденника. навч.посіб./ Йоганес Іттен. Пер. з нім. С. Святенко. К. 2022. 166 с.

14. Рекомендована література

1. Прохорова Н. А. Формування художньо-творчої активності студентів на заняттях з дисципліни «Рисунок» [Електронний ресурс]: мат. всеукр. конф. / Н. А. Прохорова. — Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/645/1/N_Prohorova_YPPZHOO_IM.pdf
2. Сотник Л. І. Історія методів викладання рисунка. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.visnik.org.ua/pdf/v2015-07-23-sotnyk.pdf>
3. Українська радянська енциклопедія [Електронний ресурс] / [ред. М. Бажана]. - Т. 1. - Режим доступу: <http://leksika.com.ua/17560723/ure/poliklet>
4. Шпитальова, О. В. Методичні аспекти формування професійних навичок педагога-художника засобами рисунка [Текст] / О. В. Шпитальова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал / МОН України, Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка ; [редкол.: А. А. Сбруєва, О. Є. Антонова, Дж. Бішоп та ін.]. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. – № 4 (48). – С. 416–424.